

Ділігул А. С.,
доцент кафедри
цивільного права та процесу
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук
Калюта Д. О.,
магістрант
Навчально-наукового інституту
права та підготовки фахівців для
підрозділів Національної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ФРАУДАТОРНИЙ ПРАВочИН ЯК НОВИЙ ТРЕНД СУДОВОЇ ПРАКТИКИ

Незважаючи на те, що поняття «фраудаторний правочин» згадується вперше ще у римському праві («*fraus creditorum*»), у національному законодавстві це поняття є доволі новим. Відзначимо, що зміст цього поняття у загальних рисах розкривається в окремих нормативно-правових актах, що стосуються процедури банкрутства. Водночас, у положеннях Цивільного кодексу України (далі – ЦК України), ні саме поняття «фраудаторний правочин», ні його ключові риси взагалі не згадуються [1, с. 69].

У той же час, досліджуване поняття активно використовується протягом останніх років у практиці Верховного Суду. Власне, ця обставина і породжує актуальність дослідження поняття «фраудаторний правочин» та перспектив його правового врегулювання у рамках цивільного законодавства.

Правовим підґрунтям застосування судами конструкції фраудаторного правочину, на думку науковців, є стаття 13 ЦК України, яка визначає межі здійснення цивільних прав [2, с. 14-15].

Загалом, з проаналізованої судової практики, випливають наступні положення. Під фраудаторним правочином варто розуміти правочин, який вчиняється боржником, на шкоду кредиторів. Основною ознакою такого правочину є те, що момент укладення його настає після усвідомлення боржником того, що його майно можуть забрати за борги. При цьому, основна мета боржника у цьому випадку – відстояти свої інтереси ціною інтересів кредитора [3].

При визнанні правочину фраудаторним Верховний Суд також звертає увагу на такі його елементи як: сторони та ціна. Сторонами у фраудаторних правочинах, як правило, виступають пов'язані з боржником особи; якщо ж іде мова про юридичну особу, то це можуть бути афілійовані юридичні особи. Ціна у таких правочинах, здебільшого, або явно занижена, або взагалі не обумовлюється [4].

У своїх рішеннях Верховний Суд, аналізуючи поняття фраздаторного правочину, також доволі часто оперує такими словосполуками як «правочин укладений на зло» та «правочин, при укладанні якого, особа діяла очевидно недобросовісно і зловживала правами стосовно кредитора» [5].

Таким чином, фраздаторний правочин є окремим видом правочинів, який укладається шляхом зловживання особою своїми правами та явно суперечить принципу справедливості, добросовісності та розумності. Зважаючи на це, є необхідність закріпити це поняття у ЦК України та визнати, що факт укладення такого правочину є підставою для визнання його недійсним. Такий підхід, на нашу думку, дозволить належним чином захистити права та законні інтереси кредитора, які порушуються боржником, при укладанні правочину з метою уникнення розрахунків за борговими зобов'язаннями.

Список використаних джерел:

1. Ярошенко А. С., Костенко О. М. Визнання судом недійсними фіктивних договорів дарування, укладених з метою приховання майна боржника: проблеми формування єдиної правозастосовної практики. Проблеми законності. 2020. Вип. 148. С. 66-75.
2. Беляневич О. Л. Про застосування у справах про банкрутство конструкції фраздаторного правочину. *Правничий часопис Донецького національного університету імені Василя Стуса*. 2021. № 2. С. 14-23.
3. Постанова Верховного Суду від 07.10.2020 р. у справі № 755/17944/18. URL: <https://reustr.court.gov.ua/Review/92315178>.
4. Постанова Верховного Суду від 19.05.2021 р. у справі № 693/624/19. URL: <https://reustr.court.gov.ua/Review/97103755>.
5. Постанова Верховного Суду від 26.05.2021 р. у справі № 727/2525/20. URL: <https://reustr.court.gov.ua/Review/97285681>.